

La lletra petita de les operacions secundàries

La Batalla de l'Ebre, de la qual es compleixen 75 anys, va durar 115 dies, i encara hi ha moltes coses que no sabem. En el punt àlgid de la commemoració, amb la flama ja encesa al Camp d'Aviació de la Sénia, arren-

ca un projecte de recerca impulsat per la URV que vol furgar en els aspectes menys coneguts de l'enfrontament, sobretot en la rereguarda republicana: les anomenades operacions secundàries per divesificar els

esforços franquistes; la xarxa d'hospitals o la percepció dels civils. Cada vegada és més difícil trobar testimonis directes de la tragèdia i aquesta pot ser, qui ho sap, l'última gran descoberta.

TERRES DE L'EBRE *Oscar Meseguer*

"Es coneixen els objectius de les anomenades operacions secundàries, però no els detalls", constata el coordinador del nou grup de recerca de la universitat, el professor Josep Sánchez Cervelló. Un grup que vol "obrir la història a la societat" amb la implicació d'historiadors i aficionats locals. Cervelló es refereix a les ofensives republicanes per creuar l'Ebre en punts dispersos, al marge del nus central de la Batalla de l'Ebre, per poder atreure els esforços franquistes i aplanar el camí a l'ofensiva principal, que a última hora buscava aturar l'avanç franquista sobre València. D'entre aquestes operacions secundàries destaquen les d'Amposta i les de Mequinensa. La d'Amposta es va fer dur a terme "de forma ostensible, sense camuflar els efectius militars", tot just

La URV investiga els aspectes menys coneguts de la Batalla de l'Ebre a la rereguarda republicana

per aquella necessitat d'atreure i diversificar l'atenció franquista. Però això va tenir un cost letal: "Uns 1.100 morts; la marsellesa va quedar destrossada", emfatitza l'historiador riberenc. "Volem conèixer més coses d'aquest episodi perquè la gent i les institucions del Baix Ebre i el Montsià també reclamen més informació, per poder museitzar nous espais", anuncia. A

Camp-redó, a l'alçada de Font de Quinto, hi ha el punt per on els republicans van intentar creuar el riu.

També es vol aprofundir en la lletra petita d'altres operacions posteriors al fugaç avanç republicà a través de l'Ebre cap a les serres de la Fatarella, Pàndols i Cavalls, el punt neuràlgic de la Batalla. "Tenim els atacs del Segre o els atacs a la zona centre-sud de Terol (Manzanera) o les ofensives sobre Serós i Nulles". Tot plegat, contraofensives a la desesperada, segons s'infereix del relat de Cervelló: "Totes van tenir poca transcendència perquè la moral de l'exèrcit de la República està molt minvada [la retirada de les forces democràtiques internacionals al setembre és un factor clau] i s'acaben de signar els acords de Munic", que afavoreixen la preponderància alemanya a l'Europa Central en detriment de les democràcies. Com es van dur a terme totes aquelles maniobres agòniques, alimentades per una rereguarda en què per exemple "la xarxa d'hospitals arribava fins a Valls i Tarragona", i que de fet va ser objecte després de cruentes represàlies franquistes, "com el brutal bombardeig sobre El Perelló al desembre, perquè els franquistes consideraven que era un dels llocs des d'on es nodria el front republicà". En definitiva, la vida a la rereguarda republicana era més intensa i complexa del que ja s'entreveu i del que s'ha explicat. "Tindrem accés per primer cop a tota la documentació digitalitzada de la Internacional Comunista", destaca Cervelló, que vol posar l'accent també en els problemes que van tenir els brigadistes internacionals per tornar a països d'origen dominats per règims

L'encesa de la flama, que recorrerà els municipis diferents municipis de l'Ebre. / L'EBRE

DESTACAT

Una nova exposició pel 75è aniversari: 'Fem Memòria'

Amb motiu del 75è aniversari de la Batalla de l'Ebre, una de les activitats organitzades des del Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre ha estat la producció d'una exposició amb format itinerant. *Fem Memòria* fa un repàs als esdeveniments, les seves causes i conseqüències. S'incideix en els efectes que van patir les comarques de la Terra Alta i la Ribera d'Ebre: om va afectar als nuclis urbans, als conreus i les serres, com la batalla que els ho va prendre tot esdevingué la principal font de recursos per sobreviure durant la llarga postguerra. L'exposició, que ja es pot visitar a Corbera d'Ebre, a partir de l'1 de setembre es farà itinerant i passarà per Amposta, Tortosa, Móra d'Ebre o Gandesa. La flama de la pau que ja està encesa al Camp d'Aviació de la Sénia, utilitzat per la Legió Còndor alemanya, farà el recorregut invers, i s'apagarà a Corberà al novembre.

dictatorials. "I, finalment, la percepció dels civils, perquè malgrat la quantitat de projectils que arriben a caure, allà hi viuen civils". Cada vegada és més complicat aprofundir-hi i parlar amb testimonis directes, però la col·laboració d'historiadors locals pot ser impor-

tant. I al novembre, amb la commemoració de la retirada de les últimes unitats del XV Cos d'Exèrcit Republicà que van abandonar el marge dret de l'Ebre a Flix i van volar el pont de ferro aixecat 4 mesos abans, es farà un gran acte institucional, organitzat pel Consorci Memorial dels Es-

pais de la Batalla de l'Ebre, d'homenatge als pocs combatents supervivents dels fets, majors de 93 anys. L'organització treballa perquè Artur Mas presideixi l'acte i s'espera la visita de descendents de brigadistes internacionals.

LA PAU NO TÉ PREU Un primer discurs dels protagonistes, que es repeteix cada any però que en aquesta ocasió es va fer en el valuós marc del 75è aniversari, el van oferir els supervivents de la Lleua del Biberó en l'acte que es va fer als peus del Monument per la Pau de la Cota 705 de la serra de Pàndols, al Pinell. "Nosaltres estem a les últimes, però no deixeu morir aquest monument", va demanar Joan Gusach, un dels supervivents. L'acte va congrega una quinzena de Biberons, mentalment convalscent del capítol més cru de la seva vida. Per això tenen clar que "la pau no té preu": "Que la gent sàpiga què és una guerra". ■